

MESLEK BİRLİKLERİNİN EĞİTİME KATKILARI BAĞLAMINDA “EAS” VE EAS TÜRKİYE ULUSAL KOORDİNATÖRLÜĞÜ’NÜN 2006-2017 FAALİYETLERİ

“EAS” WITHIN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL CONTRIBUTIONS OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS AND THE ACTIVITIES OF THE EAS TURKEY NATIONAL COORDINATION BETWEEN 2006-2017

Nesrin KALYONCU

*Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fak. Müzik Bölümü*

kly00nega@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2083-7487

Geliş Tarihi/Received:

26/03/2019

Kabul Tarihi/Accepted:

30/12/2019

e-Yayım/e-Printed:

31/12/2019

Kaynakça Bilgisi: Kalyoncu, N. (2019). Meslek birliklerinin eğitime katkıları bağlamında “EAS” ve EAS Türkiye ulusal koordinatörlüğü’nün 2006-2017 faaliyetleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 166-189.

Citation Information: Kalyoncu, N. (2019). “EAS” within the context of educational contributions of professional associations and the activities of the EAS Turkey national coordination between 2006-2017. *Journal of Research in Informal Environments*, 4(2), 166-189.

ÖZ

Çeşitli ülkelerde, müzik eğitimi alanında faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası meslek birlikleri bulunmaktadır. Bu örgütler, müzik eğitimi planlama ve uygulamaları için eğitim politikalarının geliştirilmesi; meslek ortamlarında/okullarda yaşanan aksaklıkların giderilmesine yönelik strateji ve çözümlerin üretilmesi; mesleki uygulamalarda standartların oluşturulabilmesi vb. için çalışmaktadırlar. Müzik eğitimi meslek birlikleri; internet ortamında oluşturdukları belgelikler veya paylaşım platformları ve düzenledikleri kongre, sempozyum, seminer, forum, atölye, ustalık sınıfı gibi non-formal etkinlikler aracılığıyla, üyelerinin mesleki gelişimine ve öğrenmenin devamlılığına da önemli katkılar sağlar. Bu bağlamda bu raporda; müzik eğitimi alanında Avrupa çapında önemli girişimleri ve aktif çalışmaları olan Avrupa Okul Müzik Eğitimi Birliği (EAS) hakkında bilgi vermek ve EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü'nün 2006-2017 yılları arasında gerçekleştirdiği non-formal müzik eğitimi faaliyetlerini paylaşmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi meslek örgütleri; EAS; 2006-2017 EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü.

ABSTRACT

There are national and international associations active in the field of music education in various countries. Such organizations work to develop policies for planning and practising of music education, to develop strategies and solutions for solving problems in professional fields/schools, to establish standards in music education etc. Music education associations contribute also to the pre-professional and in-service development of their members, through documentary or sharing platforms in webpages and the organization of various non-formal activities such as congresses, symposia, seminars, fora, workshops, master classes, etc. In this context, the aim of this report is to share information regarding the European Association for Music in Schools (EAS), which has important initiatives and activities in the field of music education all around Europe. Subsequently, the non-formal music education activities carried out by the EAS Turkey National Coordination between 2006-2017 will be described.

Keywords: Music education associations; EAS; 2006-2017 EAS Turkey National Coordination.

1. GİRİŞ

Çeşitli ülkelerde, özellikle de gelişmiş ülkelerde; bir mesleğin eğitimi, icrası veya denetimi için çalışan resmi kurumların yanında, ilgili mesleğin/meslek dalının faaliyetlerini çeşitli biçimlerde destekleyen, izleyen ve tamamlayan meslek birlikleri de bulunmaktadır. Meslek dışı unsurları (ırk, cinsiyet, ideoloji, kimlik, inanç vb.) temel almayarak demokratik, nesnel ve mesleki ölçütlerle işe koyulmuş, şeffaf ve katılımcı bir örgütlenme yapısına sahip olan meslek birlikleri; girişimleriyle meslek alanlarına katkı sağlayabilmektedir. İlgili mesleğe ilişkin politikaların üretilmesi, hizmet şartlarının ve hakların düzenlenmesi, mesleki standartların oluşturulması, eğitim ve uygulama sahalarda görülen eksiklerin saptanıp giderilebilmesi için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılması, hizmet içi eğitim faaliyetleri veya diğer çalışma toplantıları yoluyla öğrenme, yenilenme, mesleki sosyalizasyon ve profesyonelleşmenin desteklenmesi vb. (Noordegraaf, 2011; Shafer & Owsen, 2003; Yungmeyer, 1983); meslek örgütlerinin başlıca işlevleri arasında yer almaktadır.

Müzik alanında da, Doğu ve Batı coğrafyasının farklı noktalarında müzisyenlerin ve diğer müzik meslek dallarının üyelerince kurulmuş, uzun geçmişe sahip meslek birlikleri bulunmaktadır ve bunların bilinen ilk örnekleri 13. yüzyıla kadar geri gider. Türk toplumunda;

kökleri ve öncülleri bu yüzyıla uzanan loncalar, “saray veya tekke gibi herhangi bir kuruluşla bağlantısı olmayan hanende ve sazadeler esnaf” (Özcan, 2007: 580) sayıldığından bu müzisyenleri de bünyesine almıştır ve yetişecek müzisyenlerin eğitimi de lonca teşkilatı içinde düzenlenmiştir. Batıda bilinen ilk örneklerden birisi ise; Viyana’da, gezici yaşamdan yerleşik yaşama geçerek kentsel ortamlarda gittikçe artan müzik ihtiyacını karşılamak üzere çalışan ve o dönemde çok çeşitli sosyal, hukuki ve finansal zorluklarla karşı karşıya kalan müzisyenlerin 1288 yılında kurduğu birliktir (Boisits, 2002). Bu dayanışma grubunun başlıca amacı, müzisyenliğin ‘meslek’ olarak tanınmasını sağlamak, müzisyenlerin haklarını korumak, kendilerinin ve ailelerinin kötü yaşam koşullarını iyileştirmektir. Kentsel yaşamın önemli doğurgularından sayılan mesleki müzik teşkilatlanmalarının daha etkin olanları ise Ljubljana (1794), Prag (1808), Viyana (1812), Graz (1815), Innsbruck (1817) ve diğer Avrupa şehirlerinde kurulup yayılarak (Boisits, 2002); bu örgütler, 19. yüzyıl Avrupa’sında modern biçimlerine kavuşmuşlardır.

Müzik alanındaki birlikler/dernekler, ilk örneklerinden bu yana çok farklı meslek dallarını/kollarını kapsayacak şekilde çeşitlenerek günümüze doğru gelmiştir. Bugün, müziksel yaratım sürecinin başlıca aktörleri olan besteci ve aranjörleri; yorumcuları; müzik üretim-kayıt-dağıtım sektöründe çalışanları; müzik yayıncılarını; müzik belgeliklerini ve bilgi merkezlerini; müzik meslek birliklerini; müzik bilimcileri; orkestraları ve diğer müzik topluluklarını vb. olduğu gibi, müzik eğitimcilerini de çatısı altında buluşturan çok sayıda meslek örgütü bulunmaktadır (Dudt, 2012; EMC, 2019; IMC, 2018; MIZ, 2019; Tacar, 2002, 2006).

Müzik eğitimi meslek örgütleri, düzenledikleri çok çeşitli non-formal etkinliklerle; hem mesleği sürdüren öğretmenlerin ve akademisyenlerin hem de öğrenimine devam eden müzik eğitimcisi adaylarının mesleki bilgi, beceri, fikir, bakış açısı ve görgülerine vb. çok yönlü katkı getirmektedirler. Çeşitli disiplinleri kapsayan meslek örgütleri, öğrenmenin formal bir eğitim programından belli derecelerin edinilmesiyle son bulan bir olgu olmadığı bilincinden hareketle; gelişimin ve öğrenmenin sürdürülmesine, öğrenilenlerin rafineleşmesine veya yeniden öğrenmeye vb. katkı sağlayıcı merciler arasındadır (Janosik, Carpenter & Creamer, 2006; Rusaw, 1995; Yungmeyer, 1983). Literatürde “öğrenme araçları” (Rusaw, 1995: 215) olarak da nitelenen meslek birliklerinin, yetişkinlerin formal ve informal öğrenmelerindeki rolleri Rusaw tarafından “(1) Güncellenmiş ve genişletilmiş mesleki bilgi sağlayıcılığı, (2) Bilgiyi pratikte yürürlüğe koymak için normatif çerçeve oluşturuculuğu, (3) Değişim katalizörlüğü” (1995: 215) olarak ayrıştırılmıştır.

Müzik eğitimcilerini kapsayan meslek birlikleri de, diğer disiplinlerin meslek örgütleri gibi bu rollerini farklı uygulamalar aracılığıyla gerçekleştirir. İnternet ortamında oluşturdukları belgelikler ve sundukları paylaşım platformlarıyla, bilgisini ve bakış açılarını genişletmek isteyen bireyler için önemli bir kaynak görevi görürler. Yayımladıkları bültenler ve güncel dergiler, bilimsel yayınlar veya uygulamaya dönük didaktik materyaller ile hem müzik eğitimcilerinin bilgilenebilmesine veya bilgilerini tazelemelerine hem de farklı uygulamalardan haberdar olunmasına olanak sağlamaktadırlar. Ayrıca; imkanlara bağlı olarak gerçekleştirilen uluslararası projelerle, farklı ülkelerden meslektaşların birlikte çalışması ve bu süreçte de sosyal bir bağlamda birbirlerinden öğrenmeleri için fırsatlar yaratılmaktadır. Müzik eğitimi meslek birlikleri; ulusal ve uluslararası arenada düzenli olarak gerçekleştirdikleri sempozyum ve kongre gibi toplantılarla eğitimcilerin bir araya gelmesine ve bilgi, beceri, fikirlerini vb. paylaşımlarına ortam hazırlamaktadır. Yine seminer, atölye/workshop, ustalık sınıfı, forum, uygulama örneği paylaşım toplantısı gibi kısa süreli eğitim programları düzenleyerek; yetkin ve alanın önde gelen uzmanlarıyla çalışma imkanları da sunarlar.

Müzik eğitimi alanında etkin olan meslek örgütlerinin bir kısmı ulusal düzeyde faaliyet gösterirken; bir kısmı Avrupa, Asya gibi kıtasal çapta bir kısmı da dünya çapında bir ağa sahiptir. Bu meslek birliklerinin hedef kitleleri; genel, özengen veya mesleki olmak üzere müzik eğitiminin çeşitli türlerinde çalışan kişilerdir. Bu teşkilatlara, EAS (*European Association for Music in Schools*), PASMAE (*Pan African Society for Musical Arts Education*) gibi genel müzik eğitime veya AEC (*Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen*), ALSEM (*Asociación Latinoamericana de Conservatorios y Escuelas de Música*), EMU (*European Music School Union*) gibi mesleki müzik eğitime odaklanmış örgütler örnek verilebilir. Bir kısım birlikler ise müzik eğitiminin spesifik dallarıyla ilgilenmekte olup; bunların başında EPTA (*European Piano Teachers Association*), EVTA (*European Voice Teachers Association*) gibi oluşumlar gelmektedir. 1953 yılında kurulan ve müzik eğitiminin her türü ve dalıyla ilgilenen ISME (*International Society for Music Education*) ise, tüm ülkelere açık olarak dünya çapında faaliyet göstermektedir.

Ülkemizde müzik eğitimcilerini çatısı altında toplayan ilk oluşum *Türkiye Müzik Öğretmenleri Derneği*'dir. 1967-1977 yılları arasında faaliyet gösteren ve müzik öğretmenlerinin mesleki dayanışmasına, müzik eğitimi sorunlarında söz sahibi olmalarına, okul müzik eğitimi bağlamında Çağdaş Türk Sanat Müziği'nin gelişip yayılmasına özellikle vurgu yapan dernek (Say, 2005), çok uzun ömürlü olamamıştır. 22 yıllık bir aradan sonra, 1999 yılında *Müzik*

Eğitmcileri Derneği (MÜZED) hayata geçirilmiş olup (Saydam, 2000); halen aktif olan derneğin akademisyen, öğretmen, öğrenci gibi çeşitli kesimlerden üyeleri bulunmaktadır.

Türkiye müzik eğitimi çevrelerinin uluslararası meslek örgütlerine kurumsal üyeliği ve etkin katılımı ise, 1985'den sonra başlamıştır. Türkiye'nin bilinen ilk kurumsal üyeliği, 1986 yılında EMU'ya olmuştur (Sezgin, 2002). Ardından Türkiye, 1990 yılında EAS'ın kuruluşunda 'kurucu üyelerden birisi' olarak yer almıştır (EAS, 1990) ve o zamandan beri EAS bünyesinde kesintisiz olarak temsil edilmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin 1991 yılında ArGeSüd (*Internationale Arbeitsgemeinschaft Musikpädagogik für die südlichen Länder Europas*), 1998 yılında da ArGeNord (*Internationale Arbeitsgemeinschaft Musikpädagogik für die nördlichen Länder Europas*) üyeliği gerçekleştirilmişse de (Uçan, 2006); bu temsiller çok uzun ömürlü olamamıştır. ISME'de ise; daha önceleri bireysel üyelikler var olmakla birlikte, ülkemizin kurumsal temsili ilk olarak 2012 yılında mümkün olabilmıştır.

Bu raporda, bir meslek birliği olarak *European Association for Music in Schools (EAS-Avrupa Okul Müzik Eğitimi Birliği)* ve ona bağlı *EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü'nün* müzik eğitimine katkılarının ele alınması amaçlanmıştır. Raporda önce EAS hakkında genel bir çerçeve sunulacaktır. Ardından, EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü'nün 2006-2017 yılları arasında sorumluluğunu üstlendiği, hayata geçirdiği veya dahil olduğu müzik eğitimine katkı sağlayıcı çalışmalar hakkında özlüce bilgi verilecektir.

2. AVRUPA OKUL MÜZİK EĞİTİMİ BİRLİĞİ (EAS)

EAS, Belçika Resmi Gazetesi'nde 023969 numara ile kayıtlı bir meslek örgütüdür ve ilgili kayıtlarda 'maddi çıkar sağlamayan topluluk (kar amacı gütmeyen)' olarak tanımlanmıştır (EAS, 2010b). Birlik günümüzde de aynı doğrultuda çalışmalarını sürdürmekte, örgütlenmesini ve çalışmalarını resmi tüzüğü çerçevesinde gerçekleştirmektedir. EAS açılımının Türkçe çevirileri; birliğin kurumsallaşma sürecindeki değişimlerle de eşgüdümlü olarak önce "Avrupa Okul Müzik Eğitimi Çalışma Topluluğu" (Uçan, 1991: 40), ardından "Avrupa Müzik Eğitimi Birliği" (Uçan, 2001: 16) ve son olarak da "Avrupa Okul Müzik Eğitimi Birliği" (Kalyoncu, 2009) olarak yapılmıştır. EAS, adının da işaret ettiği gibi müzik eğitiminin tüm alt disiplinlerini ve çalışma alanlarını değil; sınırlandırılmış olarak, genel eğitim okullarındaki müzik eğitimi-öğretimi ve onun ilgili bileşkelerini odağına almıştır. Bu bölümde; EAS'ın kuruluşu, amaçları, örgüt yapısı ve faaliyetlerine ilişkin genel bilgiler sunulacaktır.

2.1. Kuruluşu

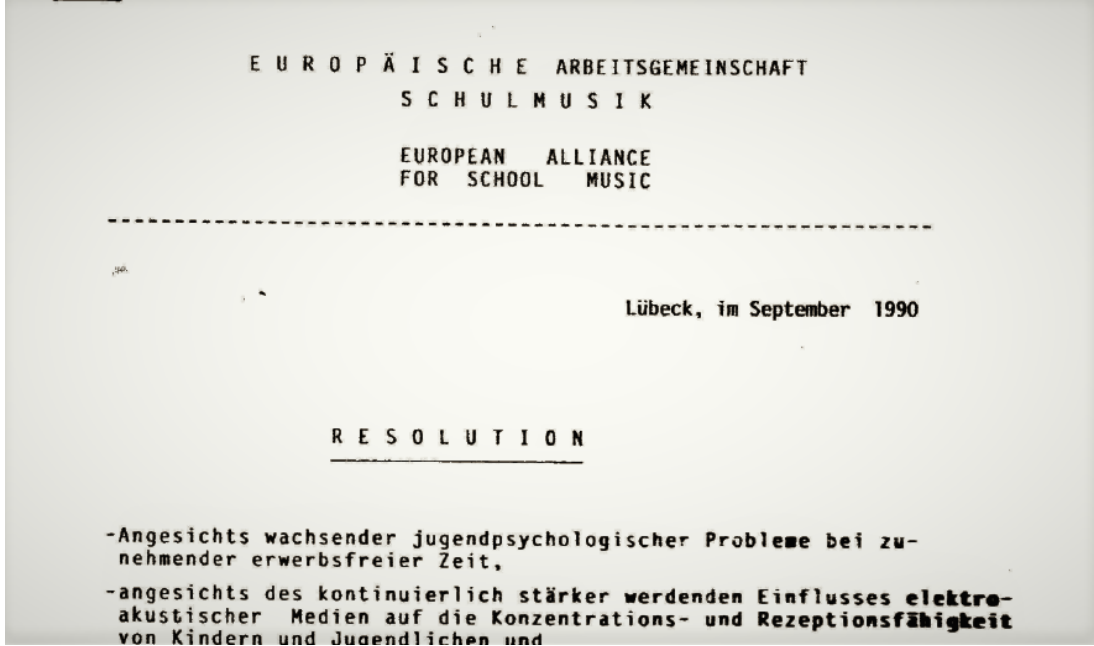
EAS, 1990 yılında Almanya’da; *Alman Okul Müzik Eğitimcileri Birliği (Verband deutscher Schulmusiker-VdS)*’nin düzenlediği 18. *Federal Okul Müzik Eğitimi Kongresi (Bundesschulmusikwoche)* içerisinde gerçekleştirilen ve aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 19 ülkeden¹ delegelerin katıldığı *Avrupa Forumu*’ndaki çalışmalar sonucunda kurulmuştur (EAS, 2010b; Stephens, 1990; Uçan, 1991). Sözü edilen kongrenin ana konusu; o dönemde Doğu ve Batı bloklarının ortadan kalkması sonucunda yeni bir Avrupa anlayışına gidilmesi nedeniyle, politik dönüşümlerin kültüre etkilerinden yola çıkılarak *Sınırların İçinde-Sınırların Ötesinde* olarak tanımlanmıştır. Avrupa Forumu’nun konusu ise, *Yeni Bir Avrupa’da Müzik Eğitiminin Perspektifleri* olarak belirlenmiştir.

Avrupa Forumu moderatörünün açış konuşmasından alınan aşağıdaki kesit, EAS’ın kuruluşunda hangi bakış açısının ve ihtiyaçların belirleyici olduğunu göstermektedir:

“Başka ülkelerdeki müzik dersleri hakkında biz gerçekten ne biliyoruz? Biz Alman müzik eğitimcileri, örneğin branşın İrlanda’daki, Türkiye’deki veya en azından komşu ülke Fransa’daki sorunlarını tanıyor muyuz? [...] Genel eğitim okullarındaki hiçbir branş milli bir branş değildir; bilmek, yapabilmek, anlamak, angaje olmak milli sınırları aşan davranış biçimleridir [ve] sanatların, uluslararası bağlantıları bilimlerden daha kolay kurabileceği anlaşılabilir bir durumdur” (Zimmerschied, 1990: 141).

Bu sözler; müzik eğitimcilerinin, kendi ülkelerindeki uygulamalarla birlikte başka ülkelerdeki uygulamalara da kapı aralayacak bir *uluslararasılaşma ihtiyacına* açıkça vurgu yapmaktadır. İnsanın bilme, anlama, beceri haline getirme ve kendisini bir meşguliyete adanmasının; insana özgü nitelikler olarak sınır-aşkın desteklenmesinin öneminin altı çizilmekte ve bu doğrultuda sanatın birleştirici gücü hatırlatılmaktadır.

¹ Lübeck şehrinde yapılan forumda temsilcisi bulunan ülkeler Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İsviçre, İtalya, Luxemburg, Norveç, Polonya, Portekiz, Sovyetler Birliği, Türkiye ve Yugoslavya’dır (Zimmerschied, 1990).

Resim 1. EAS'ın kuruluş kararları metninden kesit (1990)

Zimmerschied, bu sınır-aşkın birlikteliğin, okulu sarmalayan toplumsal-kültürel koşulların değişimi dolayısı ile bir gereklilik olduğunu da aşağıdaki sözleriyle ifade etmiştir:

“Avrupa’da yapılan müzik dersleri, Avrupalı müzik dersleri değildir. Bu durum, her ne şekilde olursa olsun, tesviye edilemez. Bu kongrenin ana konusu, bu düşünce için açık bir ilkedir: ‘Sınırların İçinde-Sınırların Ötesinde’. Çok kültürlü bir eğitim her ikisini de talep eder: Kendi ülkesinin bölgesel olarak oluşmuş geleneklerinin korunmasını ve geliştirilmesini –‘Sınırların İçinde’– ve bugüne kadar bilinmemiş/kapalı kalmış yabancı gelenekleri tanımayı, anlamayı ve hissetmeyi –‘Sınırların Ötesinde’–” (1990: 141).

Bu alıntıdan da anlaşılacağı gibi; EAS’ın kuruluşunda, kendi kültürünü dikkate alan ve bununla birlikte başka kültürlerin varlığına karşı da açıklık içeren bir tutum ve söylem rol oynamıştır. Toplumsal-kültürel değişimlerin ve toplumsal hareketliliğin bir sonucu olarak, müzik-kültürel alanda meydana gelen değişimlerin müzik dersini zorlaması *artık Avrupalı olmayan* içeriklerle ifade edilmekte ve okul dışında oluşan bu değişimlerin daha fazla görmezlikten gelinemeyeceğine de işaret edilmektedir. Değişen kültürel çerçevenin müzik dersine uzantılarıyla baş etmek için, kültürel dokudaki farklılıkları dikkate almak ve desteklemek ihtiyacına vurgu yapılmaktadır. Bu kültür odaklı bilinç EAS’ın çalışmalarında önemli bir yere sahip olmuş; daha sonraki faaliyetlerinde de ‘kültürel karşılaşmaların desteklenmesi’, ‘sınır-aşkın diyalogun ve kültürlerarası yetkinliğin artırılması’, ‘çeşitlilik ve tolerans’ prensipleri zemininde, “Müzik eğitim ve öğretimi; hem insanın deneyimlerinin benzersizliğini ve her bir kültürün derinliğini hem de insan ilişkilerinin ve müzik kültürlerinin etkileşiminin uzun geçmişini deneyimlenebilir kılmalıdır” (EAS, 2001: 11) ifadesiyle ilkesel bir yer edinmiştir.

2.2. Amaçları

EAS'ın çalışma alanı, daha önce belirttiğimiz gibi *Genel Müzik Eğitimi/Okul Müzik Eğitimi*'dir. EAS, genel eğitim okullarının okul öncesinden yükseköğretime kadar olan her düzeyinde müzik eğitimi-öğretiminin geliştirilmesi ve ilerletilmesiyle ilgilenmekte olup; hedef kitlesini çeşitli okul türlerinde çalışan müzik öğretmenleri, üniversite, akademi, konservatuar vs. kurumlarda müzik eğitimi ve müzik pedagojisi alanlarında çalışan akademisyenler ve bu konularla ilgilenen tüm bireylerin oluşturduğu bir meslek kuruluşudur. Bu yönüyle, EAS'ın çalışmaları belli açılardan mesleki ve özengen müzik eğitimi ile de kesişmektedir.

Okullarda verilen müzik eğitiminin sorunları, EAS'ın kuruluş yıllarındaki amaçlarının odağına oturmuştur ve bugün pek çok Avrupa ülkesindeki genel müzik eğitimine dair kazanımlar, EAS'ın müzik eğitimi politikalarına ilişkin dirençli çalışmalarının uzantılarıdır. EAS'ın kuruluş karar metninde (bkz. Resim 1), birliğin öncelikli çalışma alanı ve amacı "Avrupa ülkelerinin genel eğitim okullarındaki müzik derslerinin iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması" (EAS, 1990: 1) olarak belirlenmiştir.

Avrupa çapında işe koşulması planlanan bu üst amacın ifadesi ise, aşağıdaki üç ana argümana dayandırılmıştır:

- Gittikçe artan çalışma dışı boş zamanlarda oluşan gençlik psikolojisiyle ilgili sorunlar,
- Elektro-akustik gereçlerin, çocuk ve gençlerin konsantrasyon ve algılama yeteneklerini sürekli yoğunlaşan bir biçimde etkilemesi,
- Avrupa'nın müzik geleneklerinin korunmasının gerekliliği" (EAS, 1990: 1).

Bu argümanlardan ve üst amaçtan yola çıkılarak, okullardaki müzik eğitime yönelik aşağıdaki genel amaçlar tanımlanmıştır:

- Çocukların ve gençlerin sofistike müziklerle şahsen karşılaşmalarının sağlanması,
- [Çocukların ve gençlerin] yaratıcı güçlerinin, örneğin doğaçlama ve besteleme aracılığıyla geliştirilmesi,
- Özellikle gittikçe artan çalışma dışı boş zamanlarda, [çocuk ve gençlere] yaşamlarının zenginleştirilmesi amacıyla müziğe ve müzik yapmaya ilişkin deneyimler kazandırılması,
- Gelecek kuşaklar için, Avrupa'nın müziksel geleneklerinin korunması ve ilerletilerek geliştirilmesi,
- Müzikle, özellikle de 20. Yüzyıl Müziği ile, bilinçli bir biçimde uğraşma yeterliğinin kazandırılması" (EAS, 1990: 1).

EAS'ın kuruluş toplantısındaki kapsamlı çalışmalar sonucunda, yukarıdaki argümanlardan ve müzik dersi için belirlenen genel amaçlardan yola çıkılarak; tüm Avrupa devletlerinde girişimde bulunulup hayata geçirilmek üzere, kuruluş kararında önemli talepler yer almıştır. 1992 yılında hazırlanan *EAS Müzik Eğitimi Şartı* bildirgesine de temel oluşturan, birliğin çalışmalarına uzunca yıllar yön vermiş ve eylem planlarının iskeletini oluşturmuş olan öncelikli talepler; zorunlu müzik derslerinin yaygınlaştırılması, genişletilmiş müzik dersleri içeren

okulların açılması, müziğin Abitur/Matura² branşlarından birisi olması, derslerin şartlarının iyileştirilmesi ve öğretmen niteliğinin yükseltilmesi gibi ana hususlar etrafında şekillenmiştir (EAS, 1990, 2001; Stephens, 1990; Uçan, 1991, 2001). EAS'ın tüzüğünde “Kongreler, çeşitli toplantılar ve seminerler çerçevesinde; hizmet içi eğitim etkinliklerinin ve branşa özgü eğitim politikaları girişimlerinin gerçekleştirilmesi” (EAS, 2001: 19) amaçları da açık olarak tanımlanmıştır.

2.3. Örgüt Yapısı ve Faaliyetleri

EAS çatısı altına üyelik yoluyla girilmekte olup; bireysel ve kurumsal olmak üzere iki yolla üye olunabilir. EAS örgüt olarak çalışmalarını üç ana organ eliyle sürdürmektedir: Tüm üyeleri içine alan ve senede bir kez toplanan *Genel Kurul*; seçimle ve farklı ülkeleri temsil edecek şekilde oluşturulan *Yönetim Kurulu* ve Avrupa çapındaki çalışmaları yürütmek üzere çeşitli ülkelerin müzik eğitimi uzmanlarından oluşan *Ulusal Koordinatörler*³. Ulusal Koordinatörlük (NC) 2006 yılında bir yönergeye bağlanmış olup (EAS, 2006); ülkeleri temsilen görev yapan uzmanlar yıllık olarak katıldıkları NC toplantılarında gündemdeki müzik eğitimi meselelerinin çeşitli ülkelerdeki durumu hakkında bilgi ve deneyim paylaşımı yapmakta, atölye ve forumlarda da ortak çalışmalar yürütmektedirler.

EAS'ın güncel tüzüğünde tanımlanan, “Müzik eğitiminin Avrupa çapında geliştirilmesi” ve “Müzik eğitimcileri için profesyonel gelişim faaliyetlerinin organize edilmesi” (EAS, 2009) ana amaçlarına hizmet etmek üzere; birlik aşağıdaki çalışmaları düzenli olarak gerçekleştirmektedir:

- Kuruluşundan bu yana, müzik eğitiminin çeşitli konu alanlarında yıllık olarak uluslararası kongrelerin düzenlenmesi
- İlgili organlarla/kurullarla işbirliği yapılarak, müzik eğitimi politikalarının geliştirilmesine katkı sağlanması
- Çeşitli ülkelerin ulusal meslek örgütleriyle ve *Avrupa Müzik Konseyi* (EMC), *Uluslararası Müzik Konseyi* (IMC), *Uluslararası Müzik Eğitimi Derneği* (ISME) gibi diğer uluslararası meslek örgütleriyle işbirliği yapılması

² Batı Avrupa ülkelerinin bir kısmında, ülkemizde olduğu gibi üniversiteye giriş için sınav uygulaması olmayıp, lise bitirme sınavları yapılmaktadır. Bu sınavlar, lise sonunda adayın seçtiği alanda/alanlarda yazılı ve sözlü olarak yapılan devlet sınavları olup; üniversiteye giriş için başarılması zorunludur. Almanya'da bu sınava *Abitur* (Latince'de 'ayrılmak' anlamına gelen 'abire'den türetilmiştir; Wahrig, 1983), Avusturya ve diğer bazı ülkelerde de *Matura* (Latince'de 'olgunluk' anlamına gelen 'maturitas'dan türetilmiştir; Wahrig, 1983) adı verilir. Çek Cumhuriyeti gibi *Maturita* uygulaması olan ülkelerde ise, Lise Bitirme Sınavına ek olarak Üniversite Giriş Sınavı da yapılmaktadır.

³ Günümüzde EAS çatısı altında, 34 ülkenin Ulusal Koordinatörü aktif olarak çalışma yürütmektedir.

- Avrupa çapında ağ oluşturabilmek için, her yıl düzenli olarak ülke koordinatörleri çalışma toplantılarının gerçekleştirilmesi; farklı ülkelerde seminer, atölye gibi faaliyetlerin hayata geçirilmesi
- 2003 yılından bu yana, farklı ülkelere müzik öğretmenliği lisans programı öğrencilerini buluşturan *Uluslararası Öğrenci Forumu*'nun düzenlenmesi
- 2011 yılından bu yana, farklı ülkelere müzik eğitimi doktora öğrencilerini buluşturan *Uluslararası Doktorandlar Forumu*'nun düzenlenmesi
- Avrupa çapında müzik öğretmenliği eğitiminde çerçeve oluşturabilmek için, farklı okul düzeyleri için temel öğrenme çıktılarının tanımlanması
- Spesifik odak grup çalışmalarının koordine edilmesi ve çeşitli ülkelere meslektaşların katıldığı projelerin yürütülmesi
- Avrupa ülkelerindeki müzik eğitimi sistem ve uygulamalarının tanıtılması ve bunlara ilişkin belgelik oluşturulması
- 2012 yılından bu yana *European Perspectives on Music Education* isimli kitap serisinin yayımlanması
- Çıkarılan bir bülten ile EAS üyelerinin yapılan çalışmalar ve yeni oluşumlar/gelişmeler vb. hakkında bilgilendirilmesi

3. EAS TÜRKİYE ULUSAL KOORDİNATÖRLÜĞÜ'NÜN 2006-2017 ÇALIŞMALARI

EAS çatısı altında görev yapan ilk Türkiye temsilcisi, aynı zamanda EAS'ın kurucu üyelerinden birisi de olan Prof. Dr. Ali UÇAN'dır (Gazi Üniversitesi). Bu rol vasıtası ile, Türkiye müzik eğitimi çevreleri EAS'ın kurulduğu günden itibaren bu meslek örgütünden haberdar olmuş; ilk temsilcinin görev döneminde, ortak yapılacak çalışmalar için gereken zemin oluşturulmuş, EAS ve EAS'a bağlı kuruluşlarla Türkiye'de sempozyum, seminer ve çalışma toplantıları gibi öncülük rolü olan etkinlikler gerçekleştirilmiştir (bkz. Uçan, 2006). Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü görevini 2006-2017 yılları arasında Prof. Dr. Nesrin KALYONCU (Abant İzzet Baysal Üniversitesi) yürütmüş olup⁴; bu dönemde de, EAS ile iletişim çalışma sahası genişletilerek sürdürülmüş, Türkiye EAS'ın Avrupa çapındaki etkinliklerinde aktif olarak ve gittikçe artan bir katılımı ile temsil edilmiştir. 2017 yılında, Ulusal Koordinatörlük görevini üçüncü Türkiye temsilcisi olarak Prof. Dr. Sezen ÖZEKE (Uludağ Üniversitesi) devralmıştır.

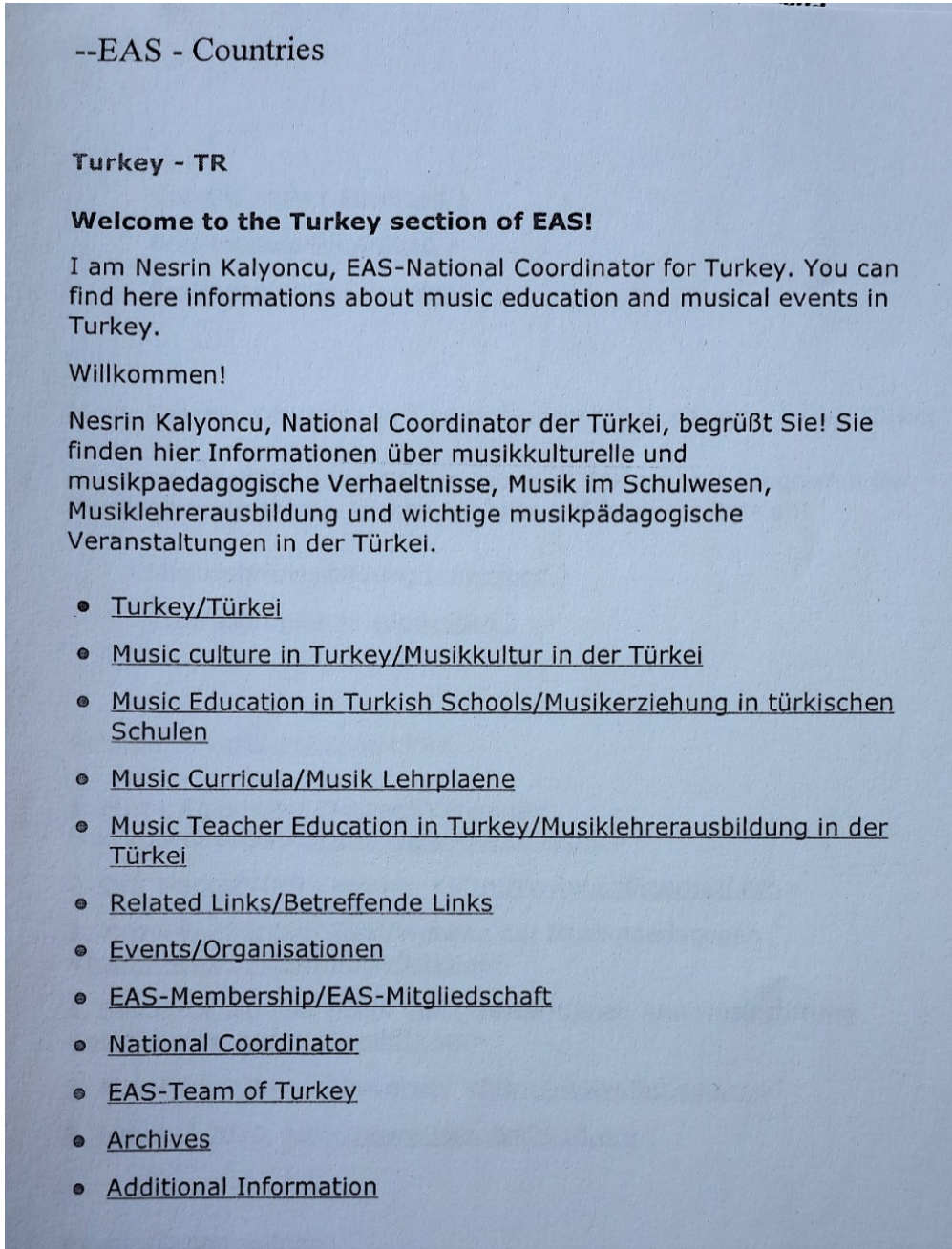
Çalışmanın bu bölümünde, EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü'nün Mart 2006-Nisan 2017 arasında gerçekleştirdiği çalışmalar hakkında bir rapor sunulacaktır. Bu süreç, EAS ve Türkiye ilişkilerinin oldukça yoğunlaştığı bir zaman dilimini kapsadığından, bunların ilgili çevreler ile paylaşılması anlamlı görülmektedir. Türkiye Ulusal Koordinatörü; 2006-2017 yıllarını

⁴ Kalyoncu bu süreçte, 2008-2010 yılları arasında atanmış, 2011-2015 yılları arasında ise seçilmiş olarak EAS Yönetim Kurulu üyeliği de yapmıştır.

kapsayan görevi esnasında her yıl düzenli olarak Ülke Koordinatörleri Toplantısı ve forumlarına, EAS Genel Kurulu'na, çeşitli ülkelerde okullara yapılan inceleme gezilerine, yönetim kurulu görevi esnasında da ilgili toplantı ve çalışmalara düzenli olarak katılmış, bu bağlamda bireysel ve çalışma grupları içerisinde çok çeşitli görevler yürütmüştür. Ancak, bu raporda yapılan tüm faaliyetlerin ve yerine getirilen tüm yükümlülüklerin değil; Türkiye ile ortaklaşa yapılmış veya Türkiye'nin dahil olduğu ve katılımcıların non-formal ve informal öğrenme süreçlerine katkısı olduğu düşünülen çalışmaların tanıtılması ve müzik eğitimi çevreleriyle paylaşılması amaçlanmıştır.

3.1. EAS Web Sayfasında Türkiye Seksiyonu'nun Oluşturulması

EAS'ın ilk web sayfası 1998 yılında kurulmuştur. Aynı yıl, bu ana sayfa içerisinde, ülke temsilcileri tarafından genel müzik eğitimine ilişkin ülke ulusal sayfaları da oluşturulmaya başlanmış ve gittikçe bunların sayısı artmıştır. Bu bağlamda; 2006 yılı sonunda Ulusal Koordinatör tarafından, EAS'ın ilk 'Türkiye Seksiyonu' oluşturulmuştur (Kalyoncu, 2006). Almanca dilinde geliştirilmiş olan sayfada, Türkiye hakkındaki genel bilgilerden sonra müzik ve müzik eğitimi ilgilendiren hususlar yer almıştır. Türkiye Seksiyonunda öncelikle, ülkemizdeki müzik eğitiminin müzik-kültürel şartlarının anlaşılabilmesi için 'Türkiye'de Müzik Kültürü veya Doğu ve Batı Arasında Türk Müzik Kültürü' konulu kapsamlı bir bölüm oluşturulmuştur. Ardından, genel eğitim okullarında müzik derslerine genel bakış; okulların müzik dersi öğretim programları; müzik öğretmenliği eğitimine genel bir bakış; merkezi Müzik Öğretmenliği Lisans Programı; Türk müzik yaşamı ve müzik eğitimi açısından önemli kuruluşlar ve bağlantıları; müzik eğitimi alanında Türkiye'de yapılan bilimsel toplantılar hakkında bilgiler ve duyurular; EAS'a üyelik bilgileri; ulusal koordinatörlük hakkında bilgilerin bulunduğu bölümler yer almıştır (Kalyoncu, 2009; bkz. Resim 2). EAS Türkiye Seksiyonu bu haliyle, hem ilgili müzik eğitimi çevrelerinin ülkemizdeki uygulamalar hakkında genel bir bakış ve fikre sahip olabilmelerine hem de karşılaştırmalı müzik eğitimi çalışan öğrenciler veya akademisyenlerin giriş bilgileri edinebilmelerine hizmet edecek bir temel bilgi paketi niteliği taşımıştır.

Resim 2. 2011 yılı itibarıyla EAS Türkiye Seksiyonu'nun bölümleri

3.2. EAS Türkiye Ekibi'nin Kurulması

Ulusal Koordinatör, EAS faaliyetlerine yurt çapında katılımı artırabilmek için 2007 yılında

Türkiye'nin çeşitli bölgelerini temsil edebilecek bir ekip oluşturma yoluna gitmiştir.⁵ Ulusal koordinatör ve ona bağlı bölge temsilcilerinden oluşturulmuş olan *EAS Türkiye Ekibi*; EAS ülke

⁵ 2007-2017 yılları arasında Akdeniz Bölgesi Dr. Sabahat ÖZMENTEŞ, Ege Bölgesi Dr. M. Hakan SAKAR, İç Anadolu Bölgesi Dr. Nurtuğ BARIŞERİ, Karadeniz Bölgesi Dr. Ekin ÇORAKLI (Bati) ve Dr. İsmail SÖZEN (Doğu), Marmara Bölgesi Doç. Dr. Sezen ÖZEKE; 2007-2010 yılları arasında da Doğu Anadolu Bölgesi Dr. Cengiz ŞENGÜL tarafından temsil edilmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinden başvuru olmadığından temsilci seçilememiştir.

koordinatörlükleri içerisinde oluşturulan ilk ve tek ekip olup, çeşitli EAS toplantılarında örnek gösterilmiştir. Bölge temsilcileri üzerinden, ilgili bölgedeki müzik eğitimcilerine ulaşılmasını sağlayan bir iletişim ağı oluşturulmuştur. Böylece; Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki müzik eğitimi kuruluşları ile EAS arasında bilgi akışını daha hızlı sağlama, ülkemizin çeşitli bölgelerinde yapılan müzik eğitimi çalışmalarını Avrupa'da, Avrupa'da yapılanları ise ülkemizde daha geniş kitlelere duyurabilme amaçlanmıştır. EAS Türkiye Ekibi, EAS çatısı altında gerçekleştirilen ve Türkiye'yi ilgilendiren hususlarda işbirliği içinde çalışarak; ülkemizin uluslararası müzik eğitimi platformunda daha geniş katılımı temsiline önemli katkılar sağlamıştır. Bölgesel temsile dayanan bir ekiple çalışma başlatıldıktan sonra; hem çeşitli ülkelerde yapılan EAS öğrenci forumu ve kongrelerine başvuru ve katılım, hem de EAS'a Türkiye'den üyelik sayıları yıldan yıla artmıştır.

3.3. EAS Uluslararası Öğrenci Forumu'na Türkiye'den Katılım

EAS, 2001 yılında başlattığı ve müzik öğretmenliği öğrenimi gören öğrencilerin katıldığı *Uluslararası Öğrenci Forumu*'nu, 2005'den bu yana yıllık olarak düzenlemektedir. EAS kongreleri ile eşgüdümlü olarak yapılan ve kongreden iki gün önce başlayan bu forumlar; her ülkeden azami iki, ev sahibi ülkeden ise altı öğrenci olacak şekilde en fazla 30 öğrenciyi içine almakta ve çeşitli ülkelerden gelen öğrencileri buluşturmaktadır. Öğrenciler bu forumda, dört günlük süre içerisinde müzik eğitiminin bir konu alanında -genellikle de kongre konusundan türetilmiş bir konu alanında- öğretim üyelerinin rehberliğinde kamp havasında çalışmaktadırlar. Forumda öğrenciler atölyeler, grup çalışmaları, partner çalışmaları ve tartışmalar yoluyla birbirleriyle bilgi değişimi yapmakta; bu etkinlikler bir yandan alanlarında yeni bilgiler ve deneyimler edinmelerine, diğer yandan da ekiple çalışma ve işbirliği becerilerini geliştirmelerine ve yeni edindikleri bilgi ve bakış açılarıyla belli konulara/durumlara yeni perspektiflerden bakabilmelerine imkan sağlamaktadır (AİBÜ, 2007). Forum ayrıca; öğrencilerin iletişim ve yabancı dil kullanma kapasitelerini geliştirmeye/genişletmeye ve gelecekteki uluslararası açılımlarına da zemin hazırlayabilmektedir.

EAS Uluslararası Öğrenci Forumu'na Türkiye'den katılım 2007 yılında başlatılmış olup, günümüzde de sürdürülmektedir. Forumlar için, Bölge Temsilcileri aracılığı ile Müzik Öğretmenliği Lisans Programı olan üniversitelerin tümüne duyuru yapılmış ve yurt çapında başvurular alınmıştır. Öğrencilerden; dil yeterliği yanı sıra, forumun konusuna yönelik yabancı dilde özgün çalışma hazırlamaları talep edilmiştir. Başvuran öğrencilerin özetleri/kısa makaleleri/sunumları/posterleri vb. ilgili komitelerde belli kriterlere göre değerlendirilerek,

forumu öğrenci seçilmiştir. Tablo 1’de, 2007-2017 yılları arasında EAS Uluslararası Öğrenci Forumu’nda Türkiye’nin temsil edilme durumu gösterilmiştir.

Tablo 1
EAS Uluslararası Öğrenci Forumu’na Türkiye’den katılım durumu

Yıl	Ülke/Şehir	Öğrenci Kodu	Üniversitesi
2007	İsveç/Luleå-Piteå	A, B	Abant İzzet Baysal
2008	İtalya/Bologna	C	Selçuk
2009	Estonya/Tallinn	D, E	Marmara
2010	Türkiye/Bolu	F, G	Abant İzzet Baysal
		H	Dokuz Eylül
		I	Marmara
		İ, J	Uludağ
2011	Polonya/Gdańsk	K, L	Selçuk
2012	Hollanda/Lahey	M, N	Marmara
2013	Belçika/Leuven	Başvuru olmadı.	-
2014	Güney Kıbrıs/Nicosia	Öğrenci “O” hak kazandı, ancak katılmadı.	Uludağ
2015	Almanya/Rostock	Başvuru olmadı.	-
2016	Litvanya/Vilnius	O	Uludağ
2017	Avusturya/Salzburg	Ö	Uludağ

Forum katılan öğrencilerin forumdan sonra yazdığı raporların hemen hepsi olumlu geri bildirimler içermektedir. Öğrencilerin dönütleri, yeni bilgi ve beceriler edinmek için bir fırsat olduğu; EAS Öğrenci Forumu’nun etkili bir çalışma olduğu; grup çalışmalarına entegre olma fırsatı yakaladıkları ve sosyal beceriler edindikleri; daha önce hiç deneyimlemedikleri tiplerde çalışma ortamlarına girebildikleri; farklı ülkelerdeki müzik eğitimi sistemleri hakkında bilgi edindikleri; çeşitli ülkelerde müzik eğitiminde yaşanan sorunlarla ilgili fikir sahibi oldukları; farklı kültürleri tanıma fırsatı yakaladıkları; diğer ülkelerden gelen öğrencilerle birlikte iyi bir zaman geçirdikleri ve iletişim kurma becerilerini geliştirdikleri; hatta daha önce hiç karşılaşmadıkları yoğunlukta tartışmalara katıldıkları vb. yönündedir. Aşağıda, raporlardan ve öğrencilerin tuttuğu forum günlüklerinden bazı örnek alıntılar yer almaktadır:

“[...] Daha sonra yine herkes kendi ülkesinden olmayan başka öğrencilerle eşleşti. Diğer ülkelerde Müzik Eğitimi hangi yaşta, hangi aşamada başlıyor, hangi çalgılar kullanılıyor ve hangi tür müziklerle eğitim veriliyor bunlardan bahsettik. Bu ülkelerdeki müzik eğitimlerinin farklılıklarını ve benzerliklerini saptayıp bunun üzerine konuştuk. Çıkan sonuçları konferansa katılan öğretmenlere sunmak amacıyla büyük kartonlara yazdık ve panoya astık. [...] Günün sonunda sorumlu hocamız biz öğrencilerden konferansa gelmeden önce Müzik Eğitimi hakkındaki düşüncelerimizle, geldikten sonraki yani o anki düşüncelerimizi belirten bir kompozisyon istedi” (Öğrenci A & B).

“EAS Student Forum’un Türkiye temsilcileri olarak, Avrupa’nın birçok farklı ülkesinden gelen müzik öğretmenliği öğrencileri ve mezunları ile tanıştık, ülkelere göre değişen eğitim farklılıklarından, müziğe ve eğitime bakış açılarına kadar birçok konu hakkında fikir alışverişi yapma fırsatı bulduk. Forum boyunca katıldığımız 2 adet workshop emprovizasyon müzik ile alakalıydı, rahatlıkla sınıf müzik eğitimine adapte edilebilirdi. [...] Ayrıca formal olarak

yaptığımız çalışmaların yanısıra, diğer gelen katılımcılarla girdiğimiz etkileşim sonucu, hem müzik eğitimi ve kültürler hakkında birçok pratik bilgiye sahip olduk, hem de Avrupa'nın çeşitli yerlerinden aynı zamanda meslektaşlarımız olan arkadaşlar edinmiş olduk” (Öğrenci D & E).

“Müzik adına böylesine mükemmel paylaşımların yapıldığı bir ortamda bulunmak, workshoplara katılıp bilgilerimizi paylaşmak ve yeni deneyimler edinmek harikaydı. Zamanınızı ve enerjinizi ayırıp bu forumlara katılmanızı, pek çok Avrupa ülkesinden gelen meslektaşınızla bu müthiş atmosferi paylaşmanızı kesinlikle tavsiye ederim” (Öğrenci M).

3.4. Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Öğrenme Çıktıları: Türkçe'ye Çevirisi ve Seminer

EAS'ın 'MENET-Müzik Eğitimi Ağı' isimli proje grubu; müzik öğretmeni yetiştirme sistemleri, kurumları ve içerikleri birbirinden farklı olan çeşitli Avrupa ülkelerinin, müzik öğretmenlerinin eğitiminde hareket ve oryantasyon noktası olarak kabul edebilecekleri ve kendi sistemleri için çıkarımlar yapabilecekleri ortak standartların oluşturulabilmesi amacıyla, İngilizce ve Almanca dillerinde “Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Öğrenme Çıktıları” (Hennessy, Malmberg, Niermann & de Vugt, 2010) çalışmasını yapmıştır. Çerçeve niteliği taşıyan bu öğrenme çıktıları *a) Müzik ve müzik öğretimi, b) Genel pedagojik ve didaktik alanlar, c) Genel bilgi, beceri ve anlayışlar* olmak üzere üç yeterlik alanında detaylandırılmış olup; Türkçe çevirisine, EAS web sayfasından bağlanılarak MeNet sayfasında ulaşılabilir.

Proje grubunun yöneticilerinden olan Prof. Dr. Franz NIERMANN; öğrenme çıktıları konusunda 15 Ocak 2009 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde, öğretim elemanları ile lisans ve lisansüstü öğrencilerinin katıldığı bir seminer gerçekleştirmiştir. Öğrenme çıktıları paketinin, seminer dokümanlarının ve seminerin Türkçe'ye çevirisi, Ulusal Koordinatör tarafından yapılmıştır. Seminerde, projenin kurumsal ve kuramsal temelleri ile çalışma süreci, kararlar ve ürünleri tanıtıldıktan sonra; proje grubunun tanımladığı öğrenme çıktıları üzerinde çalışılmıştır. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının interaktif katılımıyla heterojen küçük grup çalışmaları yapılmış; ardından müziksel, pedagojik-didaktik ve genel içerikli öğrenme çıktıları tanımları tüm katılımcılar tarafından tartışılmıştır.

3.5. XVIII. Uluslararası EAS Kongresi

EAS, kuruluşundan bu yana yıllık olarak Avrupa'nın önemli şehirlerinde uluslararası müzik eğitimi kongreleri düzenlemekte ve farklı ülkelerden akademisyen, öğretmen ve öğrencileri bir araya getirmektedir. EAS'ın 20. kuruluş yılına rastlayan 18. EAS Kongresi'nin, üç kıtanın kapısı konumundaki ülkemizde gerçekleştirilebilmesi için; Ulusal Koordinatör 2008 yılında başvuruda bulunmuş ve çeşitli etaplardan sonra, kongrenin Bolu/Türkiye'de yapılması kabul edilmiştir. Bu kongre; geleneğe sahip bir bilimsel toplantının ülkemizde yapılması yanı sıra,

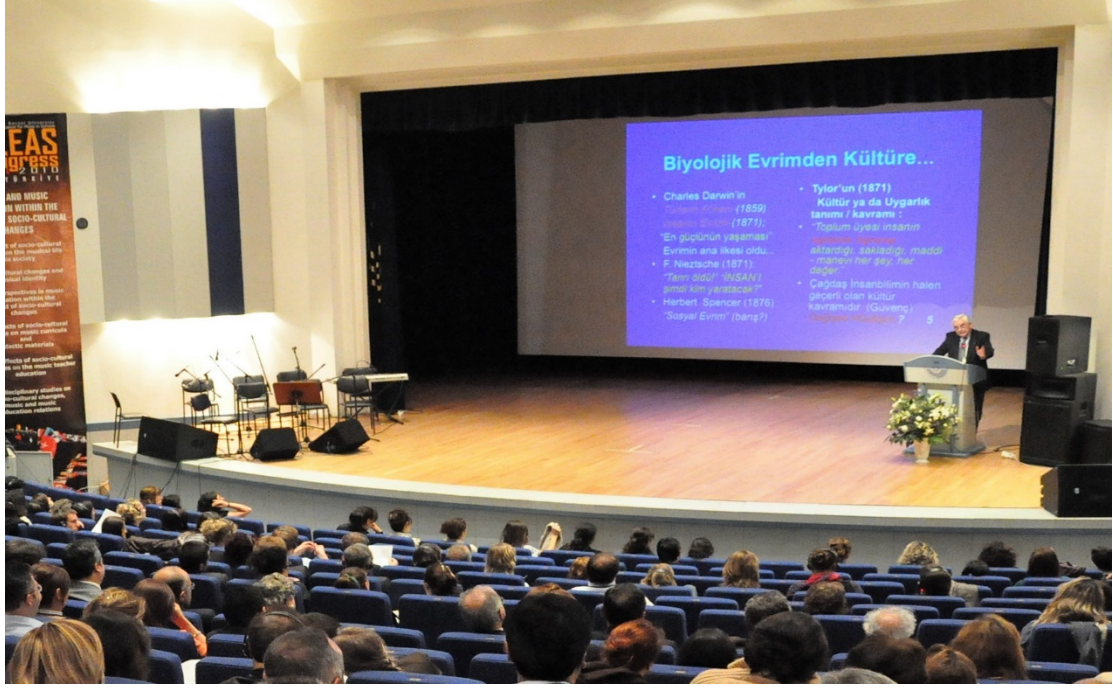
EAS'ın Türkiye'de yaptığı ilk kongre⁶ olması sebebiyle de ayrıca önem taşımaktadır. Kongreye ilk olma niteliği kazandıran diğer bir husus ise; ülkemizde müzik eğitimi alanında “kurullarıyla, hakemlik süreciyle, etkinlik ve katılımcı çeşitliliği ile bir bütün olarak uluslararası nitelik taşıyan” (Kalyoncu, 2010: 274) ilk kongre olmasıdır.

26–29 Nisan 2010 tarihleri arasında EAS ve AİBÜ ortaklığında Bolu'da gerçekleştirilen kongrenin konusu, *Sosyo-Kültürel Değişimler Bağlamında Müzik ve Müzik Eğitimi* olarak belirlenmiştir. Günümüzde; medya, kültür emperyalizmi, teknoloji, göç/işgücü göçü, sosyo-ekonomik veya sosyo-politik etkiler gibi çok çeşitli faktörlerin baş döndürücü bir hızda değiştirip dönüşüme uğrattığı toplumsal-kültürel yapılar, müzik olgusunu da dolaysız olarak etkilemektedir. Böylece her geçen gün, müziğin üretim, pazarlama ve tüketim süreçleri; bireylerin müziksel tercih, beğeni ve kimlik oluşumu; müziksel gelenekler, türler ve kurumlar vb. ile birlikte müzik eğitimi süreçleri de değişen çerçeve şartların doğurgusu olarak dönüşüm geçirmektedir. Bu gerçeklerden yola çıkılarak, kongrede söz konusu değişimlerin müzik yaşamına ve müziksel kimliğe etkilerini, sosyo-kültürel değişimler bağlamında yeni müzik eğitimi yaklaşımlarını, değişimlerin müzik öğretim programları, öğretim materyalleri ve müzik öğretmenliği eğitimine yansımalarını ve bu bağlamda yapılan disiplinlerarası çalışmaları kapsayacak alt konular belirlenmiştir (bkz. Kalyoncu, Erice & Akyüz, 2010: xi-xiii).

Kongre konuları, 6 davetli konferans (keynote); 3 kurs; 2 master class; 9 atölye (workshop); 22 bildiri oturumu (71 bildiri); 3 panel; 3 yuvarlak masa tartışması; 10 poster bildiri; 4 konser; 1 gösteri, 1 forum olmak üzere, çok çeşitli etkinlik tiplerinde çalışılmıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Kalyoncu, Uçar, Erice & ve diğ., 2010). Kongreye 37 farklı ülkeden⁷ yaklaşık 200 kayıtlı delege katılmış olup; performans sanatçıları, kurs katılımcıları ve günlük girişlerle birlikte katılımcı sayısı 500'e ulaşmıştır. Kongrenin yurt dışındaki yankıları da olumlu olmuştur (Buchborn, 2010; EAS, 2010a; Kačkovičová, 2010; Kačkovičová & Medňanská, 2010; Kačkovičová & Medňanská, 2012; Lojdová, 2010a; Resch, 2010; Sels, 2010).

⁶ Daha önce, Uçar'ın girişimleriyle EAS'ın 1999 ve 2002 (2002 yılı için önce Hollanda planlanmıştır) kongrelerinin Türkiye'de yapılmasına karar verilmiş, *Avrasya Müzik Kültürü ve Müzik Eğitimi* temasına odaklanılmış, gerekli maddi kaynak sağlanmış; fakat daha sonra, deprem ve diğer beklenmedik nedenlerle kongreler gerçekleştirilememiştir (Kačkovičová & Medňanská, 2012; Uçar, 2001, 2006, 2010).

⁷ Üç ülkeden bazı delegeler, resmi katılım ve kayıt işlemlerini yaptığı halde; kongreden kısa süre önce İzlanda'da meydana gelen *Eyjafjallajökull Yanardağı* patlamasından sonra volkanik kül yayılımından kaynaklanan uçuş iptalleri nedeniyle kongreye gelememişlerdir.

Resim 3. Kongre açış konferansı (Prof. Dr. Bozkurt Güvenç: Sosyo-Kültürel Değişim/Dönüşüm)

Kongreyi ülkemizde o zamana kadar yapılmış diğer müzik eğitimi kongrelerinden ayıran diğer bir husus ise; kongrenin açılış günü, süreleri 3-6 saat arasında değişen çeşitli kurs, atölye ve ustalık sınıflarının (master class) gerçekleştirilmiş olmasıdır. Tüm gün süren ve çeşitli üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlarından öğrencilerin, müzik öğretmenlerinin ve isteyen kongre delegelerinin katıldığı bu eğitim çalışmaları aşağıda sıralanmıştır (içerikleri için bkz. Kalyoncu, Uçar, Erice & ve diğ., 2010: 9, 76-78):

I. Kurs: Ali Uçan, *Sosyo-Kültürel Değişimler Bağlamında Türk Müzik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye-Avrupa Müzik Eğitimi İlişkileri*

II. Kurs: Çağlar Enneli, *Sosyal Çalışmalarda Kültürel Yaklaşımın Vaatlerine Yönelik Eleştirel Bir Çözümleme*

III. Kurs: A. Levent Yüksel, *"Sample" Ses Teknolojisi'nin Kişisel Bilgisayar (PC) Üzerindeki Uygulama Alanları*

I. Atölye: M. Özgü Bulut, *Beden Müziği*

I. Master Class: Yeşim Alkaya Yener, *İki Piyano ve Dört El İçin Master Class*

II. Master Class, Noémi Maczelka, *Macar Bestecilerin Piyano Eserleri*

Kongre bildirilerinin çoğunluğunun tam metinleri yayımlanarak müzik eğitimcilerinin hizmetine sunulmuştur (Kalyoncu, Erice & Akyüz, 2010) ve birbirinden ilginç bildirilerde özetle şu konular ele alınmıştır: insan, kültür ve müzik ilişkisi; müzik kültürü ve müzik eğitimindeki değişimler; göç ve müzik; diaspora bağlamında müzik; farklı ülkelerde soyo-kültürel değişimlerin toplumsal müzik yaşamına ve müziksel geleneklere etkisi; kültür, müzik

kültürü ve müziksel kimlik ilişkileri ile müziksel kimlik kırılmaları; Osmanlı'dan Cumhuriyete Türkiye'de müziksel kurumsallaşma olgusu; sosyo-kültürel değişim, ötekileştirme ve müzik; düşmanlığın müziksel ifadesi; uzaktan müzik eğitimi ile İskandinav ülkeleri ve Balkanlardaki örnek uygulamaları; sivil toplum kuruluşlarının girişimleri ve müziksel faaliyetleri; gençlerin geleneksel müzikler ile 'World Music' akımına ilgileri; sosyal kırılmalar ve müzik; politika ve müzik; işgücü göçü olgusu ve kültürlerarası müzik eğitimi; kaynaştırma politikaları ve müzik eğitimi; kültürel çeşitlilik, çok kültürlülük ve müzik eğitimi ilişkileri; tarihsel ve analitik boyutlarıyla kültürel değişimler ile öğretim programları ve öğretim materyalleri ilişkisi; geleneksel ve modern arasında müzik eğitimi; müzik eğitiminde yabancılaşma sorunsalı; kültürel değişim ve öğretmen eğitimi, çeşitli ülkelerde bu alandaki yeni bakış açıları, gelişmeler ve reformlar; okul kültürü, hizmet içi eğitim ihtiyacı ve müzik dışı branşlardaki öğretmen adaylarının müziksel algı ve tercihleri; yanlış anlaşılan 'evrensel müzik' paradigması; geleneksel müziklerin öğretimi ile örgün ve yaygın eğitimde sürdürülebilirliği; sosyo-ekonomik ve kültürel şartların bestecinin yaratıcılığına etkisi; müziksel kimlik oluşumunda motivasyonel ve psikolojik etkenler vd.

Sosyo-kültürel değişim ve dönüşüm, geçmişte olduğu gibi günümüzde de kaçınılmaz olup, sonuçları toplumdan topluma farklılaşabilir. Kültürel değişim/dönüşüm, "günümüzün kategorizesi bile zorlaşmış olan içsel ve dışsal etkenlerinin baskılarıyla, olumlu olduğu kadar sarsıcı sonuçlar da doğurabilen bir süreçtir [... ve] birey, çevre, kültür, eğitim ve kurumların iç içe geçmiş karmaşık ve dinamik ilişkileri" (Kalyoncu, 2010: 274) göz önüne alındığında, sonuçların etki alanının ve müzik eğitimi açısından doğurgularının oldukça kapsamlı ve karmaşık olacağı kendiliğinden anlaşılacaktır. Bu sebeple, kongre sosyo-kültürel değişim/dönüşümlerin müzik ve müzik eğitimi sahalarında yarattığı sorunsallara reçeteler sunmak iddiasında olmayıp; kongre katılımcılarının bu konuda farkındalık geliştirmelerine ve en önemlisi de "kendilerini meşgul eden değişim sorularına cevap bulmada [ipuçları yakalayabilmelerine]; kendilerine ve branşımıza ilişkin yeni bakış açıları oluşturmalarına, kendi öznel, kültürel ve mesleki gerçekliklerine uygun çıkarımlar yapabilmelerine" (Kalyoncu, 2010: 274) önayak olmak gayelerini taşımıştır.

3.6. VIII. Uluslararası EAS Öğrenci Forumu

8. Uluslararası EAS Öğrenci Forumu, 24-27 Nisan 2010 tarihleri arasında Bolu'da gerçekleştirilmiştir. Dört gün süren forumun konusu, *Bringing the Outside in/Dışarıdakini İçeriye Getirmek* olarak belirlenmiştir. Foruma, 14 farklı ülkeden Müzik Öğretmenliği programlarına kayıtlı 30 öğrenci kabul edilmiştir.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gölköy

Resim 4. 8. EAS Öğrenci Forumu takım çalışmalarından kesit (2010)

Resim 5. 8. EAS Öğrenci Forumu katılımcıları toplu çalışmada beyin fırtınası yaparken (2010)

Yerleşkesi'nin açık ve kapalı mekânlarında yürütülen forumda; müzik-kültürel çeşitliliğin ve okul dışındaki müziksel oluşumların müzik dersine taşınmasının yolları, sunduğu fırsatlar, geleneksel ders formlarının sorgulanması vb. gibi içerikler ele alınmıştır (Kalyoncu, 2010).

Öğrenciler, farklı ülkelerden gelen beş öğretim elemanının rehberliğinde çalışmışlar, 18. EAS Kongresi kapsamında yaptıkları sunum ve sergileme ile; forum konusuna yönelik ulaştıkları sonuçları ve mesajlarını kongre katılımcılarına aktarmışlardır.

Foruma katılan öğrencilerin dönütleri olumludur: Geri bildirimler, bu buluşmanın onlar için önemli bir fırsat olduğunu, hem Türkiye’de çok sıcak karşılandıklarını hem de diğer öğrencilerle çabuk kaynaştıklarını göstermektedir. Öğrenci dönütleri, dört gün boyunca katıldıkları atölye, grup çalışmaları, ders, sunum, müzik ve dans aktivitelerinde farklı bilgiler edindikleri; fikir ve deneyimlerini paylaşabildikleri; özellikle de kültürel farklılıklar konusunda bilinçlendikleri; kendi ülkelerinde öğrenimleri esnasında yaşadıkları sorunlar ve mesleki geleceklerine dair düşünceleri birbirleriyle paylaşabildikleri; çok canlı ve yaratıcı tartışmalar yürütebildikleri; forumda Avrupa-Asya buluşmasının çekici olduğu; çeşitliliğe açık olmaları ve daha az yargılayıcı olmaları gerektiği; ders esnasında yeni, bilinmeyen, yanlış anlaşılan hususların açıklığa kavuşturulması için öğrenciye alan yaratılması gerektiğini fark ettikleri; iletişime geçmenin önemini anladıkları ve bir sosyal ağ kurabildikleri; kurulan kişisel ilişkilerin farklı ülkelere karşı önyargıların ve bariyerlerin aşılmasında köprü görevi görebileceği; forumun kendini ifade etmek ve potansiyelini keşfetmek için bir fırsat olduğu vb. yönünde ifadeler içermektedir. Aşağıda, yurt dışından katılan öğrencilerin yayımlanmış ve yayımlanmamış forum raporlarından ve günlüklerinden bazı alıntılar yer almaktadır:

“Amaç sosyal, ekonomik, politik ve kültürel farkları ve benzerlikleri göstermekti. Her birimizin farklı sosyal çevrelerden geldiğini, ama yine de müziğin hepimizi birleştiren bir araç olduğunu, daha önce hiç olmadığı biçimde fark ettik. [...] Bir derste, 12-16 yaş gençlerinin okula ilgisinin az olduğunu kavramak ilginçti. Okul dışında bile müzik eğitimi var ve müzik, gençlik kültürünün önemli bir parçası. [...] Foruma ve kongreye eşlik eden çeşitli konserleri dinlerken ve uzun minareli yüzlerce yıllık camileri gezerken Doğu’nun kapısına geldiğimizi düşündüm. Müziğin; sosyo-kültürel değişimlere maruz kaldığı ancak ulusal özünü koruduğu, böylece Avrupa kültürel mirasına katkıda bulunduğu da ortaya çıktı” (Lojdová, 2010b).

“Öğrenciler forumda en doğru çözümü bulmaya çalışmadılar; daha çok, kendileri öğretmen olduklarında okullardaki sorunlarla nasıl başa çıkabileceklerine dair sorular sordular. Nasıl bir öğretmen kendi kişiliğini kabul ediyorsa, öğrencilerinin kişiliğini de unutmamalı; kendi müzik zevki gibi, sınıfa çok çeşitli çevrelerden gelen öğrencilerin müzik zevklerini derse nasıl yansıtacağını da. [...] Öğretmen bütün bu faktörleri hassas bir şekilde algılayabilir, bağlantıları kurabilir ve güvenilir bir öğretmen olabilir. [...] Forum sonuçlarının sunumu; öğrencilerin, müzik eğitimindeki [sorunlu] durumu aynı anda ve bütünüyle değiştiremeyecekleri için, kendinden başlamanın gerekliliğini vurgulayarak gerçekten ‘nasıl yapılabileceğini’ düşündüklerinin kanıtıydı” (Kačkovičová, 2010: 38).

“Tartışmalar sırasında herkes çok açık fikirliydi: herkes istediğini söyleme, hemfikir olma ya da katılmama şansına sahipti. Herkesin bakış açısına saygı duyuldu ve böylece birbirimizden çok şey öğrenebildik. Bu dört günde, ‘Dışarıdakini İçeriye Getirmek’ hakkında birlikte düşündük ve final sunumu için çalıştık. Bunu ‘birlikte’ yapmak benim için çok önemliydi: diğer öğrencilerin de müzik eğitiminin geleceği için aynı kaygı ve ümitlere sahip olduğunu gördüm. Birlikte bir fark yaratabiliriz” (Öğrenci P).

“Foruma gelen öğrencilerle iletişim halinde olmanın çok önemli olduğunu anladım. Çünkü onlardan öğrenebilirim ve onlar da benden öğrenebilir. Kendi öğretim tarzımıza ve fakülteadaki öğretmenlerinize eleştirel bir göz atmak önemlidir; çünkü onların hepsi vizyona sahip, ama seninkinden farklı olabilir. Müzik eğitime ve tabii ki kendi vizyonumuza inandığımız sürece; hepimiz sadece ‘öğretmenler olarak’ özdeşiz. Bir öğretmeni özel ve benzersiz yapan da budur” (Öğrenci R).

4. SONSÖZ

Bir yıl sonra 30. yılını kutlayacak olan EAS, kuruluşundan bu yana formal müzik eğitimi süreçlerinin geliştirilmesi ve iyileştirilmesine; yaşama geçirdiği tamamlayıcı nitelikteki non-formal faaliyetlerle hizmet etmektedir. EAS, Avrupa çapında uluslararasılaşma, okul müzik eğitiminde belli standartların sağlanması, müzik öğretmenlerinin eğitiminin ve şartlarının iyileştirilmesi, müzik öğretmenliği öğrencilerinin hizmet öncesi mesleki sosyalizasyonuna katkı sağlanması, mesleği sürdüren öğretmen ve akademisyenler için de non-formal ve informal öğrenme ortamlarının oluşturulması gibi tamamen branşa özgü bir odaklanma ile çalışmakta ve müzik eğitimi alanında toplumsal, kültürel, teknolojik vb. değişimlere uyum sağlanmasına da destek yapmaktadır. Avrupa’da 20. yüzyılın başında okul kademelerini yapılandıran ve ilk sistemli müzik eğitimi kurumlarını hayata geçiren ülkeler arasında bulunan Türkiye de; EAS’ın kurulmasında rol oynamış, ilk günden bu yana bu meslek örgütü içerisinde aktif ve kesintisiz olarak yer almıştır. Böylece EAS, uluslararası müzik eğitimi meslek örgütleri içerisinde, Türkiye’nin en uzun süreli temsil edildiği birlik olmuştur.

2006-2017 yılları arasını kapsayan EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü sürecinde ise; EAS’ın hem ülke çapında geniş temsili sağlanmış, hem de Türkiye ile EAS ortaklığında yapılan çalışmaların türü çeşitlendirilerek ülkemizde EAS’ın önemli etkinlikleri geniş katılımıyla hayata geçirilmiştir. Bu dönemde yapılan etkinliklerden çok sayıda Türk ve yabancı müzik öğretmenliği programı öğrencisi, müzik öğretmeni, akademisyen ve araştırmacı yararlanmış; sosyal bir bağlamda mevcut bilgi ve becerilerini genişletme, yeni şeyler öğrenerek tazelenme, farklı bakış açılarından yararlanarak esnek perspektifler edinme ve farklılıkların bilincine vararak müzik eğitimi uygulamalarına karşılaştırmalı bir bakışla yaklaşma vb. fırsatı bulmuşlardır. Söz konusu etkinlikler homojen gruplar yerine çok farklı paydaşları buluşturduğundan (mesleğe hazırlanan, mesleği sürdüren, meslek yaşamını tamamlayan kişiler yanı sıra mesleği çevreleyen diğer mercilerin temsilcileri vb.), böylesine ortamlar başkalarının deneyimlerinden öğrenme için de olanaklar sunmaktadır.

EAS'ın non-formal bir ortamda sürdürülen faaliyetleri; alana özgü mesleki öğrenmeleri de aşarak, formal öğrenme süreçlerinde yer yer ihmal edildiğini gözlemlediğimiz sosyal ve affektif edinimler için de bir fırsat olarak kabul edilebilir. Özellikle forumlara katılan öğrencilerin dönütlerinde de açıkça görülebileceği gibi; sosyal formların yoğun kullanıldığı öğrenme ortamları 'kendini ifade etme', 'iletişim kurma ve sürdürme', 'işbirliği', 'sorgulama', 'kültürlere karşı açıklık', 'empati ve farklılıklar hususunda bilinçlenme', 'ön yargıların kırılması', 'öz değerlendirme' vb. sayısız edinim için de kapı aralamaktadır. Böylece EAS, faaliyetleriyle hem mesleki hem de sosyal niteliği olan farklı kazanımlara olanak sağlayarak; yaşam boyu öğrenme zincirinin ve okulun sınırlarını aşan öğrenme ağının etkili bir halkasını oluşturmaktadır.

Teşekkür

Ulusal Koordinatörlük görevi gönüllü olarak yürütüldüğünden; çalışmaların sürdürülmesi ve katılım, koordinatörlerin kendi bireysel kaynaklarının kullanımı ve kurumlarının destekleri ile gerçekleşmektedir. EAS Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü'nü yürüttüğüm dönemde; EAS çalışmalarına katılabilmem için, üniversitem BAİBÜ tarafından bazı yıllarda sağlanabilen kısmi desteğe teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

Belgeler ve Yayınlar

- Abant İzzet Baysal Üniversitesi [AİBÜ] (2007). Öğrencilerimiz Uluslararası Müzik Eğitimi Kongresine Katıldı. *Üni Magazin*, 15(82), 35.
- Boisits, B. (2002). Mad. Bürgerliche Musikkultur. *Oesterreichisches Musiklexikon online*. 18 Mart 2018 tarihinde <https://www.musiklexikon.ac.at> adresinden edinilmiştir.
- Buchborn, T. (2010). 18. EAS Konferenz in Bolu, Türkei. *Berichte*. 15 Haziran 2010 tarihinde <https://www.musiceducation.at/berichte> adresinden edinilmiştir.
- Deutsches Musikinformationszentrum [MIZ] (2019). *Verbände, Vereinigungen, Gesellschaften*. 12 Eylül 2019 tarihinde <http://www.miz.org/institutionen/verbaende-vereinigungen-gesellschaften-s2> adresinden edinilmiştir.
- Dudt, S. (2012). From Seoul to Bonn: A journey through international and European music education policies. C. Harrison, S. Hennessy (Ed.), *Listen Out: International Perspectives on Music Education* (s. 126–137 içinde). Matlock: NAME Publications.
- EAS [European Association for Music in Schools]. (1990). *Resolution*. 20 Ağustos 2018 tarihinde <https://eas-music.org> adresinden edinilmiştir.
- EAS. (2001). *Informationen*. Lüneburg: Wulf Druckerei.
- EAS. (2006). *Kooperationserklärung. Die EAS und System der National Coordinators*. [Ulusal Koordinatörlere gönderilen belge, N. Kalyoncu kişisel arşivi]
- EAS. (2009). *Regulations*. 20 Ağustos 2018 tarihinde <https://eas-music.org> adresinden edinilmiştir.
- EAS. (2010a). *EAS E-Newsletter*. December, 2010/2.
- EAS. (2010b). *EAS History*. 20 Aralık 2018 tarihinde <https://eas-music.org> adresinden edinilmiştir.
- European Music Council [EMC]. (2019). *Members*. 23 Ocak 2019 tarihinde <https://www.emc-imc.org> adresinden edinilmiştir.

- Hennessy, S., Malmberg, I., Niermann, F. & de Vugt, A. (2010). MeNet Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Öğrenme Çıktıları. *MeNet Music Education Network* (Çeviri: N. Kalyoncu). 23 Ocak 2019 tarihinde <http://menet.mdw.ac.at> adresinden edinilmiştir.
- International Music Council [IMC]. (2018). *Members*. 23 Aralık 2018 tarihinde <http://www.imc-cim.org> adresinden edinilmiştir.
- Janosik, S. M., Carpenter, S. & Creamer, D. G. (2006). Beyond Professional Preparation Programs: The Role of Professional Associations in Ensuring a High Quality Workforce. *The College Student Affairs Journal*, 25(2), 228-237.
- Kačkovičová, V. (2010). Kongres v tureckom Bolu-euro-azijska dimenzia hudobnej pedagogiky. *Múzy v škole*. 1(2), 37-38.
- Kačkovičová, V. & Medňanská, I. (2010). Kongres hudobných pedagógov na hranici dvoch svetadielov. *Hudobný život*. 2010(6), 11.
- Kačkovičová, V. & Medňanská, I. (2012). *Európska Asociácia Pre Školskú Hudobnú Výchovu, Jej Vývoj, Funkcia, Úlohy a Prínos Pre Slovensko*. Prešov: Prešovska Univerzita.
- Kalyoncu, N. (2006): Turkey. *EAS Countries*. 8 Nisan 2011 tarihinde <http://www.eas-music.net> adresinden edinilmiştir.
- Kalyoncu, N. (2009). Avrupa Okul Müzik Eğitimi Birliği ve Türkiye İlişkilerinde Son Durum. *Musiki Dergisi*. 4 Haziran 2018 tarihinde <http://www.musikidergisi.net> adresinden edinilmiştir.
- Kalyoncu, N. (2010). 18. EAS Kongresi'nin Ardından. *IDEA İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(1), 265-274.
- Kalyoncu, N., Erice, D. & Akyüz, M. (Ed.). (2010). *Music and Music Education within the Context of Socio-Cultural Changes. Proceedings of the 18th EAS Congress*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Kalyoncu, N., Uçar, A., Erice, D. ve diğerleri (Derleyen ve yayına haz.). (2010). *Music and Music Education within the Context of socio-cultural Changes. 18th EAS Congress Hand Book*. Bolu: Kemal Matbaacılık.
- Lojďová, J. (2010a). Studentské forum a conference EAS, Bolu 2010, Turecko. *iForum-Online magazin Univerzity Karlovy*. 25 Şubat 2018 tarihinde <https://iforum.cuni.cz/IFORUM-8988.html> adresinden edinilmiştir.
- Lojďová, J. (2010b). Student Forum 2010 Report. *Reports of Previous Student Fora*. 25 Şubat 2018 tarihinde <https://eas-music.org/student-forum/reports> adresinden edinilmiştir.
- Noordegraaf, M. (2011). Remaking professionals? How associations and Professional education connect professionalism and organizations. *Current Sociology*, 59(4), 465-488.
- Özcan, N. (2007). Mad. Osmanlılar-Müsiki. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C. 33) (s. 574-580 içinde). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Resch, H. (2010). Singing and social awareness in view of teaching music in primary schools. Paedagogische Hochschule Wien (Ed.), *Europäische Kooperationen* (s. 135-141 içinde). Münster: LIT Verlag.
- Rusaw, A. C. (1995). Learning by Association: Professional Associations as Learning Agents. *Human Resource Development Quarterly*, 6(2), 215-226.
- Say, A. (Ed.).(2005). Mad. Türkiye Müzik Öğretmenleri Derneği. *Müzik Ansiklopedisi* (C. 3) (s. 527 içinde). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Saydam, R. (2000). MÜZED'in Kuruluş Öyküsü. *MÜZED Bülteni*, 1(1), 1-2.
- Sels, L. (2010). EAS Conference 2010 in Bolu (Turkey). *Belgian section of EAS*. 15 Eylül 2010 tarihinde <http://www.eas-music.net> adresinden edinilmiştir.
- Sezgin, Ö. (2002). Müzik Kurumları (Müzik Okulları). A. Cengiz (Ed.), 21. *Yüzyıl Başında Türkiye'de Müzik Sempozyumu* (s. 211-216 içinde). Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı.
- Shafer, W. E. & Owsen, D. (2003). The Role of Professional Associations. *The CPA Journal*, 73(1), s.15.
- Stephens, J. (1990). European Alliance for School Music Lübeck, Germany. *International Journal of Music Education*, 16(1), 79-81.
- Tacar, P. (2002). Türkiye'nin Dünya Müzik Konseyine Katılması. A. Cengiz (Ed.), 21. *Yüzyıl Başında Türkiye'de Müzik Sempozyumu* (s. 383-394 içinde). Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı.

- Tacar, P. (2006). Avrupa Müzik Konseyi (EMC) İle İlişkiler. A. Cengiz (Ed.), *Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu* (s. 389-401 içinde). Ankara: Seveda-Cenap And Müzik Vakfı.
- Uçan, A. (1991). Avrupa Müzik Eğitiminde Yeni-Köklü-Kapsamlı Bir Atılım: Avrupa Okul Müzik Eğitimi Çalışma Topluluğu. *Orkestra Dergisi*, 217, 40-51.
- Uçan, A. (2001). Avrupa Müzik Eğitimi Birliği-EAS (European Association for Music in Schools-EAS). *MÜZED Bülteni*, 2(3), 16-19.
- Uçan, A. (2006): Türkiye'nin 'Müzik Eğitimi ve AB Süreci'nde Avrupa Uluslararası Müzik Eğitimi Kuruluşlarıyla İlişkiler. A. Cengiz (Ed.), *Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu* (s. 55-82 içinde). Ankara: Seveda-Cenap And Müzik Vakfı.
- Uçan, A. (2010): Sosyal/kültürel Değişimler/dönüşümler Bağlamında Türk Müzik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye-Avrupa Müzik Eğitimi İlişkileri. N. Kalyoncu, D. Erice, M. Akyüz (Ed.), *Music and Music Education within the Context of Socio-Cultural Changes* (s. 537-574 içinde). Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- Wahrig, G. (1983). *Fremdwörter Lexikon*. Münih: Orbis Verlag.
- Yungmeyer, E. (1983). The Role of Professional Associations in Achieving Excellence. *Journal of Education for Librarianship*, 23(4), 264-272.
- Zimmerschied, D. (1990). Diskussionsbericht. K. H. Ehrenforth (Ed.), *In Grenzen – über Grenzen hinaus. Kongressbericht 18. Bundesschulmusikwoche Lübeck 1990* (s.141-142 içinde). Mainz: B. Schott's Söhne.

Yayımlanmamış Öğrenci Forumu Dönütleri

- Öğrenci A (2007). *Feedbacks about Forum*.
- Öğrenci A ve B (2007). *Forum Günlüğü ve Raporu*.
- Öğrenci C (2008). *Forum Report: How the media and Information technology can be plugged in turkish music classes*.
- Öğrenci D ve E (2009). *Forum Raporu*.
- Öğrenci F (2010). *Açış Konuşması*.
- Öğrenci P (2010). *EAS Student Forum 2010 in Bolu (Turkey)*.
- Öğrenci Q (2010). *Forum Feedbacks*.
- Öğrenci R (2010). *Forum Feedbacks*.
- Öğrenci S (2010). *Forum Feedbacks*.
- Öğrenci M (2012). *Forum Feedbacks*.
- Öğrenci M ve N (2012). *Forum Raporu*.

Resim Kaynakçası

- Resim 1: [Belge]. (1990). EAS History. <https://eas-music.org>.
- Resim 2: [Web kesiti]. (2011). EAS Countries-Turkey. <http://www.eas-music.net/index.php?id=8&content=407>.
- Resim 3: [Fotograf]. (2010). Nesrin Kalyoncu kişisel arşivi.
- Resim 4: [Fotograf]. (2010). Nesrin Kalyoncu kişisel arşivi.
- Resim 5: [Fotograf]. (2010). Nesrin Kalyoncu kişisel arşivi.